

Yapıda mermer ve işçiliği

Yazan :
Erol BERKMEN
Yük. Müh.-Mimar

Hepimiz biliyoruz ki mermer başlıca servetlerimizdendir. Ancak, bu seneye kadar, bundan ne kendimiz istifade edebildik, ne de başkalarını istifade ettirdik. Bu sene, geçen sene yapılmış ciddi hazırlıklardan sonra, mermer işlerimizde iç ve dış piyasalara müteveccih bir hareketin başlaması plânlanmış bulunmaktadır. Şüphe yok ki mimarlarımıza ve mühendislerimize bu kalkınmada birer pay düşmektedir. Yapılacak işlerin ilki olarak mermeri inşaatlarda kullanmak, böylece piyasanın canlanmasına, sürümün artırılıp fiatların makul seviyelere düşürülmesine sebep olmak bizlerin elimizdedir. Bu, mermeri sadece renk olarak kullanarak değil, ancak plastik değerini de ortaya koymak suretiyle olabilir. Asırlardan beri her türlü şekilde kullanılagelen mermeri modern anlayış içinde mimarlarımızın kıymetlendireceğine inanıyorum. İkinci olarak mermer işçiliğinin daha teknik ve kaliteli olması da gene bizim istek ve arzularımızın, inşaatlarımızda tatbiki ile olabilir. Aksi halde, bugünkü gibi kalitesiz bir işçilikle inşaatlarımız gülünç hale düşer.

Inşaatlarda, mermer hususunda dikkat edilecek noktalar haddizatında basittir ve bunlar üzerinde gerek proje sahibinin ve gerekse kontrolün ısrarı, usanmadan ısrarı, şarttır. Memleketimizde kolaylıkla tatbik imkânı olan ve sadece fazla kâr etmek için aldırış edilmeyen hususları hatırlatmayı faydalı buldum.

Mermerler şantiyeye getirilmeden evvel cilâlanır ve ölçüye göre kesilirler. Cilâdan evvel yapılan perdah iyi yapılmazsa, cilânın altında daire yayı şeklinde incecik çizgiler görülür. Bu taş derhal reddedilmeli ve şantiyelerden uzaklaştırılmalıdır. Zira yerine konduktan sonra düzeltilmesi, adeta, imkânsız olmasına rağmen, atölyede biraz dikkat ve itina ile kolaylıkla tashih edilirler. Memleketimizdeki mermerlerin hepsi çok iyi cilâlanabilirler. Cilâ meselesi taşın esas güzelliğini meydana çıkaran evsaf olduğu için, bunda is-

rar etmek faydalıdır. Köşeler, süveler, kornişler, merdiven alınları gibi yerlerde mermerin görünen her yerinin atölyeden cilâlı olarak getirilmesi lâzımdır. Görünen kalınlıkların da cilâlı olması, köşelerin yuvarlatılıp cilâlanması istenmelidir. Bunlar şartnamelerde de kayıtlı bulunmaktadır. Piyasada umumiyetle bez yaz mermeri cilâlamadan kaba perdahla yerine koyarlar. Halbuki bu mermer de diğerleri gibi ayna kadar parlak olabilir ve çok güzel bir hale gelir. Zeminde döşenecek taşların yerinde cilâlanması icap ettiğinden şantiyeye sadece kaba perdahla getirilmesi kâfidir.

Şantiyeye getirilen mermerlerin, muayene edilebilmeleri için, derhal su ve süngerle hem önleri, hem arkaları iyice yıkanacaktır. Yıkayıp kuruduktan sonra kalınlık, sakatlık, ebad, kalite, renk, cilâ durumları kontrol edilir. Kullanmaya elverişli olanların kullanmadan hemen evvel arkalarının tekrar iyice yıkanması muhakkak surette temin edilmelidir. Bu temizlikler için can damarıdır. Döşeme ve duvarların da mermer konmadan evvel iyice yıkanıp pislik, toz ve çamurdan temizlenmesi icap eder. İlk temizlik taşların iyi tetkik edilebilmesi için (bir çok hatayı kir ile saklamak âdet olmuştur), ikincisi ise taşların harca iyi yapışmasını temin içindir. kapak mermerleri, kalınlıkları kurtarmak ve çok iyi temizlemek şartı ile tercih edilmelidir. Mermer kalınlıkları ± 3 mm değişik olabilir.

Döşemede ana tabir edilen seviye taşlarının nivo ile konması şayanı tavsiyedir. Döşeme taşları elenmiş dişli kum ile hazırlanmış 400 dozlu çimento harçla, tokmaklanarak yerlerine konur. En büyük derz aralığı 2 mm olmalıdır. Konan döşemeye, ertesi günü sabah işe başlar başlamaz, derhal, taşın renginde hazırlanmış şerbet konulur, alttaki boşlukların ve derzlerin iyice dolması temin edilir. Geç kalırsa altı

ve yanı boş köşelerin kırılmasının derz hizalarından taşların testere gibi küçük, küçük kırılmasının, boşluk ve derzlerin harç yerine pislikle dolmasının önüne geçilemez. Bu husus, ihmal edilen mühim noktalardan biridir. Şerbet kendini çektiikten birkaç gün sonra döşeme hususi makinesi ile kaba olarak perdah edilir ve icabeden tamirler yapılır. Teslimden evvel hiç çizgi gözlükmeyecek şekilde perdah ve bilâhare cilâ yapılır.

Palladiano denilen şekilsiz küçük parça mermerlerden yapılan döşeme tipinde dikkat edilecek mesele taşlar yukarıda anlatılan şekilde döşendikten sonra ertesi günü yapılan 600 dozlu normal veya mozaikli olarak hazırlanmış renkli şerbet harcının, bitişik veya ayrıık derzlere pres edilerek yerleştirilmesidir. Aksi halde harç hem parçaları bağlamaz ve hem de kısa zamanda bozularak derzler boşalır. Bu harcı ıslak olarak 3 gün muhafaza etmek lâzımdır. Bunun için döşemeye talaş sermek ve ıslatmak kâfi gelir. Derz harcı iyice sertleştikten sonra (bir, iki hafta kadar) makine ile önce kaba olarak silinir. Ve icabeden tamirler bilâhare ince perdah ve cilâ yapılır.

Duvar, kolon kaplamalarında peş miktarı yüz santimetre yekpare taş için ± 2 mm'yi geçmemelidir. Ve bu durum yerine konduktan sonra perdah ve cilâ yapılarak tashih edilmelidir. Kaplama taşlarını duvara galvanizli $\phi 5/6$ mm'lik demirler veya galvanizli lamalarla alt, yan ve üstlerinden tutturmak icabeder. 3 m yüksekliğe kadar bu bağlantılar nisbeten mühim değildir. Ancak daha yüksek kaplamalar ile dış yüze yapılan kaplamalarda ehemmiyetleri artar. 3 m'de bir (veya her katta bir) bunlardan ayrı olarak hafifletmek için hususi bağlantılar veya oturtmalar düşünmek lâzımdır. Bu bağlantıların boyları 10 cm kadardır ve duvarlar bunların geldiği yerlerde oyulurlar. Kaplamalarda ve merdivenlerde görülen küçük büyük her satıh ve kenarın cilâlı olacağını tekrar hatırlatalım.